

CYNGOR GWYNEDD

GWYNEDD COUNCIL

Cofnodion drafft o'r 9 fed cyfarfod o Grŵp Cyswllt ACA Pen Llŷn a'r Sarnau a gynhaliwyd ar Fawrth yr 8fed, 2005 (yn cychwyn am 7pm) ym Mhlas Tan y Bwlch, Maentwrog.

Presennol:

Cyng Ray Quant	Cyngor Sir Ceredigion
Rowland Sharp	Pysgotwyr Môr
Bill Miller-Jones	Plymiwr a Defnyddiwr Cychod
Rod Gritten	Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri
Lucy Kay	Cyngor Cefn Gwlad Cymru
Rhys Jones	Cyngor Gwynedd
Alison Edwards	Swyddog ACA
Cyng. Caerwyn Roberts	Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri (Cadeirydd)
Mike Thrussell	Pysgota Hamdden
Glyn Roberts	Cadeirydd Cymdeithas Pysgotwyr Llŷn
Mike Bowyer	Archaeoleg Morol
Craig Rockcliff	Asiantaeth yr Amgylchedd
Alf Bowen	Partneriaeth Aberdyfi
Bill Bracewell	Partneriaeth Aberdyfi
Andy Hall	Canolfan Awyr Agored Arthog

Cyflwyniad

Croesawyd pob un i'r cyfarfod gan Caerwyn Roberts. Eglurodd na fyddai Lindsey Colbourne, oedd yn bwriadu hwyluso rhan o'r cyfarfod, yn bresennol oherwydd profedigaeth. Ymddiheurodd Caerwyn fod gymaint o sgaffaldiau o gwmpas Plas Tan y Bwlch ac eglurodd eu bod wedi derbyn arian o'r loteri i osod lifft ar gyfer pobl anabl ac i ymgymryd â gwaith cynnal a chadw cyffredinol. Crybwyllodd hefyd ei bod yn dda bod y safle yn awr wedi'i dynodi yn ffurfiol fel ACA llawn.

1. Ymddiheuriadau

Jeff Morgan	Dŵr Cymru
Andy Porter	Goleudy Tŷ'r Drindod
Peter Wight	Cyngor Gwynedd
Barry Davies	Cyngor Gwynedd
Helen Clay	Asiantaeth yr Amgylchedd
Gruff Jones	Cadw Cymru'n Daclus
Andy Jeffery	<i>Outward Bound</i> Cymru
David Archer	Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri

2. Cofnodion y cyfarfod diwethaf

- 2.1 Derbyniwyd cofnodion y cyfarfod diwethaf fel y rhai cywir.

3. Materion yn Codi

- 3.1 Eitem 4.2: AP ac eraill i fynd i'r afael â mater cyswllt rhwng cynlluniau a strategaethau'r grwpiau a sefydliadau eraill. Eglurodd Alison Edwards fod hwn yn fater eithriadol o bwysig a byddai'n well mynd i'r afael â hwn pan fydd y nodweddion cadwraeth newydd yn cael ei hychwanegu at y cynllun gweithredu. Fel hyn bydd cysylltiadau rhwng a gyda phob nodwedd cadwraeth yn cael eu hystyried nid yn unig cysylltiadau gydag a rhwng riffiau ac aberoedd.
- 3.2 Eitem 4.4: Holodd Ray Quant os oedd Ysgol Craig yr Wylfa wedi ei chynnwys ar y rhestr gyswllt i dderbyn gwybodaeth gan Alison am yr ACA. Cadarnhaodd Alison fod yr ysgol ar y rhestr gyswllt. Cwblhawyd y Weithred.
- 3.3 Eitem 5.5: Alison i gysylltu â Peter Lloyd ynglŷn ag Arolwg o'r Cynllun Gweithredu ac aelodau eraill o'r Grŵp Cyswllt i gysylltu ag Alison os dymunent godi unrhyw fater mewn perthynas â'r

Cynllun Gweithredu. Cadarnhaodd Alison ei bod wedi cysylltu â Dr Peter Lloyd a bod rhai o aelodau'r Grŵp Cyswllt wedi cysylltu â hi ynglŷn â'r Arolwg a derbyniwyd eu sylwadau. Roedd Arolwg o'r Cynllun Gweithredu yn eitem ar y Rhaglen a byddai'n cael ei drafod bryd hynny.

4. Mae ACA Pen Llŷn a'r Sarnau wedi'i ddynodi'n llawn

Eglurodd Caerwyn Roberts y dylai pob aelod o'r Grŵp Cyswllt fod wedi derbyn yr wybodaeth yma drwy lythyr gan CCGC neu e-bost gan Alison.

Eglurodd Lucy Kay fod Pen Llŷn a'r Sarnau wedi bod yn ymgeisydd ACA ers 1996 oherwydd nodweddion ei riffiau a'i haberoedd. Yna, eglurodd Lucy fod yr UE wedi ei rannu i ranbarthau bio-ddaearyddol ac mae'r DU yn ran o ranbarth Gogledd Iwerydd a bu trafodaethau ar y gweill rhwng yr aelod-wladwriaethau. Pan gyflwynwyd y rhestr o'r ACA arfaethedig ar y cychwyn gan y DU, penderfynwyd fod y rhestr yn annigonol a chychwynwyd ar y broses o safoni. Yn ystod y broses hon llwyddodd Pen Llŷn a'r Sarnau i gael 7 o nodweddion cynefin a 3 nodwedd rhywogaeth ychwanegol. Ail gyflwynwyd rhestr y DU yn 2002 ac fe'i derbyniwyd fel ymgeisydd ACA. Er hynny, y polisi yng Nghymru oedd bod pob yACA yn cael ei drin fel ACA wedi'i ddynodi'n llawn. Yn fuan ym mis Rhagfyr, 2004 cafodd cyfres o yACA yng Ngogledd Iwerydd eu dynodi fel SCI (Safleoedd o Bwysigrwydd Cymunedol) - enw a roddir i'r safleoedd hyd nes bydd yr aelod-wladwriaeth yn dynodi'n swyddogol ei safleoedd o fewn ei gwlad ei hun). Ar Ragfyr y 13eg 2004 dynodwyd yr oll o safleoedd yng Nghymru fel Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig llawn gan y gweinidog. Yr unig eithriadau oedd y Ddyfrdwy a'r Hafren; gan eu bod hwy yn dal i fod ar lefel ACA arfaethedig (maent wedi eu dynodi'n llawn fel Ardaloedd Cadwraeth Arbennig ar gyfer eu rhywogaethau adar). Gofynnodd Lucy os oedd y Grŵp Cyswllt i gyd wedi derbyn llythyrau yn egluro hyn ac fe gadarnhawyd eu bod wedi eu derbyn. Eglurodd Lucy yr anfonir ychwaneg o wybodaeth allan ym mis Mai mae'n debyg, a bydd yn cynnwys copi o'r ddogfen gofrestru ffurfiol a chopi o'r map terfynol a rhestr o'r nodweddion cadwraeth. Eglurodd Lucy na fyddai'r dynodiad hwn yn gwneud gwahaniaeth dybryd yn y ffordd y bydd yr ACA yn cael ei weithredu gan ei fod yn bolisi yng Nghymru i drafod unrhyw yACA fel petai wedi ei ddynodi'n llawn. Roedd yr amserlen wreiddiol wedi rhagweld mai ym mis Mehefin 2004 y byddai'r dynodiad yn digwydd (roedd hyn wedi'i ragweld yn 1996). Doedd hyn ddim yn bell ohoni. Yn olaf, eglurodd Lucy fod y Cynllun Rheoli a'r Cynllun Gweithredu presennol ddim ond yn ymwneud â riffiau ac aberoedd ond fod pob un o'r nodweddion cadwraeth wedi'u dynodi'n llawn dan y Gyfarwyddiaeth Cynefinoedd. Felly bydd angen diweddaru'r Cynllun Rheoli a'r Cynllun Gweithredu. Bydd hyn yn cael ei gwblhau erbyn diwedd Mawrth 2006 yn yr amserlen gyfredol. Gofynnodd Lucy os oedd unrhyw gwestiynau.

Cwestiynau :

- Gofynnodd Andy Hall am wybodaeth o'r nodweddion cadwraeth. Atebodd Lucy drwy restru'r nodweddion fel a ganlyn:
 - o Riffiau
 - o Aberoedd
 - o Cilfachau a baeau basddwr eang
 - o Ogofau môr
 - o Morlynnoedd arfordirol
 - o Ponciau tywod islanwol
 - o Traethellau a fflatiau llaid rhynglanwol.
 - o Dolydd hallt yr Iwerydd
 - o Salicornia a blodau unflwydd eraill sy'n cytrefu ar fwd a thywod
 - o Dolffiniaid Trwynpotel
 - o Morloi llwydion
 - o Dyfrgwn
- Nododd Mike Parry ei fod wedi sylwi bod Cymru yn ymddangos ei bod â nifer anghyfartal o ACA morol i'w gymharu â gweddill y DU. Cytunodd Lucy bod y rhan fwyaf o forlin Cymru wedi'i gynnwys yn yr ACA a bod hyn yn adlewyrchu'r cyfoeth eang o gynefinoedd a rhywogaethau sydd

gennym yma yng Nghymru a hyn sy'n gyfrifol am y nifer fawr o safleoedd sydd gennym yma yng Nghymru. Eglurodd Lucy fod *Nautra 2000* yn gwarchod safleoedd ar draws Ewrop.

- Holodd Andy Hall os oedd gwledydd eraill wedi dynodi cynifer o safleoedd a'r DU ac a oeddent ar gyfer rhywogaethau cyffelyb. Dywedodd Lucy nad oedd hi'n sicr beth oedd yn digwydd mewn gwledydd eraill. Atebodd Andy gan ddweud y dylai bod gwledydd fel Iwerddon ac ardaloedd yn Ffrainc gyda chynefinoedd a rhywogaethau cyffelyb i'r DU a dylent felly fod gydag ardaloedd cyffelyb wedi'u dynodi. Dywedodd Lucy y dylai'r wybodaeth fod ar gael ar y Rhyngrwyd ac y dylent fod wedi'u dynodi. Ychwanegodd Rod nad oedd yn fater o gael y cynefinoedd neu'r rhywogaethau yn bresennol ond fod yn rhaid iddynt fod mewn cyflwr da. Yng Nghymru nid ydym wedi gwneud dim llawer i ddifrodi'r cynefinoedd a'r rhywogaethau yn yr amgylchedd morol felly mae gennym gynefinoedd a rhywogaethau sydd mewn cyflwr arbennig o dda.

5. Arolwg o'r Cynllun Gweithredu a'r Amserlen

Eglurodd Alison yn fyr yr hyn oedd yr Arolwg a'r Cynllun Gweithredu yn ei olygu. Hefyd, eglurodd Alison fod yr amserlen newydd wedi'i chynnwys fel atodiad yn yr Arolwg. Eglurwyd fod y Grŵp Cyswllt a Grŵp yr Awdurdodau Perthnasol wedi blaenoriaethu'r gweithredoedd yn y Cynllun Gweithredu yn y cyfarfod diwethaf o'r Grŵp Cyswllt ac mai'r rhain oedd y gweithredoedd a gynhwyswyd yn yr amserlen. Yna holodd Alison os oedd unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r Arolwg neu'r amserlen.

Cwestiynau:

- Gofynnodd Rowland Sharp beth oedd wedi cael ei wneud ynglŷn â'r gweithrediadau oedd yn ymwneud ag agweddau cyfreithiol. Ym marn Rowland y rhain oedd y gweithrediadau pwysicaf ac ni fyddai'n bosibl ymgymryd ag unrhyw weithrediadau eraill hyd nes y byddai'r rhain wedi cael eu cwblhau. Atebodd Alison drwy ddweud fod tair gweithred yn ymwneud ag eglurhad o'r trefniadaethau deddfwriaethol:

3.8 Egluro'r trefniadaethau deddfwriaethol ar gyfer awdurdodi strwythurau er mwyn diogelu'r morlin.

3.4 Egluro'r trefniadaethau deddfwriaethol ar gyfer awdurdodi datblygu llithrfeydd

3.15 Egluro'r trefniadaethau deddfwriaethol ar gyfer awdurdodi adennill tir a gweithfeydd cloddiau atal llifogydd

Yn ystod y broses flaenoriaethu a ddigwyddodd yn ystod cyfarfod o'r Grŵp Cyswllt ym mis Medi 2004, dim ond gweithred 3.8 oedd wedi'i nodi â'r flaenoriaeth uchaf. Felly nid yw gweithred 3.4 a gweithred 3.15 yn yr amserlen gyfredol. Dywedodd Rowland ei fod yn cyfeirio at gael eglurhad o'r ddeddfwriaeth ynglŷn â hawliau pobl i groesi'r ardal rhynglanw er mwyn mynd i bysgota ac ni ellid cyflawni unrhyw weithred arall heb gael gwybod hyn. Dywedodd Rowland os nad oedd hyn yn wybyddus, ni fedrai'r Awdurdodau Perthnasol wrthod mynediad i'r cyhoedd. Hefyd, dywedodd Rowland ei fod wedi anfon llythyr at Gyngor Gwynedd ynglŷn â hyn tua thair blynedd yn ôl ond ni chafodd ateb. Atebodd Alison nad yw'r weithred y cyfeiriodd ef ati wedi ei chynnwys yn y Cynllun Rheoli na'r Cynllun Gweithredu ond y byddai hi'n dilyn trywydd yr ymholiad gydag Adran Gwasanaeth Forwrol Cyngor Gwynedd.

- Cododd cwestiwn ynglŷn â'r hyn oedd wedi ei gyflawni mewn perthynas ag arolwg caniatâd. Atebodd Lucy ei bod ofnion y gyfraith i bob awdurdod cynllunio ymgymryd â'r broses hon. Dywedodd Lucy fod CCGC newydd gychwyn y broses a bod AA wedi cyflawni llawer o'r gwaith hwn. Ychwanegodd Lucy fod Cyngor Gwynedd hefyd wedi cychwyn y broses a'u bod yn edrych ar ddatblygiadau sydd â chaniatâd ond sydd naill ai heb gychwyn neu heb gwblhau'r datblygiad. Os profir bod datblygiad yn cael effaith ar yr ACA yna gellir dileu'r caniatâd.
- Gofynnodd Bill Bracewell beth a olygai ACA i weithgareddau a wneir dan orchymyn diwygio harbwr (HRO) a gorchmynion awdurdodi harbwr (HEO). Atebodd Lucy y byddai'n rhaid i weithgareddau a wneir dan HRO a HEO gydymffurfio a gofynion y Gyfarwydddeb Cynefinoedd a

deddfwriaeth y DU ynglŷn â hyn, sef y Rheoliadau Cynefinoedd. Dywedodd Lucy hefyd fod yr Awdurdodau Perthnasol, mewn perthynas â'r Cynllun Gweithredu wedi gweld ffordd i weithio'n rhesymegol drwy hyn i ddarganfod os oes materion o fewn yr HRO a'r HEO presennol sydd angen mynd i'r afael â hwy. Dywedodd Lucy mewn perthynas â'r Cynllun Gweithredu, mae'r Awdurdodau Perthnasol wedi gweld ffordd i weithio drwy hyn yn rhesymegol er mwyn darganfod os oes materion yn bodoli ar hyn o bryd sydd angen mynd i'r afael â mewn perthynas â'u hadrawiad potensial ar yr ACA ac i ddilyn y dulliau gweithredu osodwyd yn Rheoliadau Cynefinoedd ar gyfer asesu cynlluniau a phrosiectau pe bydd angen.

GWEITHRED: Bydd Alison yn anfon yr ymholiad mewn perthynas â'r ddeddfwriaeth ynglŷn â hawliau tramwy ar flaenau traethau at y Gwasanaeth Morwrol Cyngor Gwynedd.

6. Pynciau a godwyd gan y Grŵp Cyswllt

Eglurodd Caerwyn Roberts fod newid wedi digwydd i'r rhaglen gan na fedrai'r hwylusydd fod yn bresennol yn y cyfarfod. Byddai'r amser a neilltuwyd ar gyfer eitem chwech yn cael ei ddefnyddio i drafod unrhyw bwnc oedd y Grŵp Cyswllt yn ddymuno rhannu /rhoi /derbyn gwybodaeth arno. Yn gyntaf roedd toriad o 15 munud er mwyn i aelodau gael meddwl neu efallai gyfarfod aelodau eraill. Darparwyd siart troi er mwyn i aelodau wneud nodyn o'r pynciau a ddewiswyd.

TORIAD O 15 MUNUD

Riffiau Artiffisial Ymhell o'r Lan - Cynghorydd Ray Quant

Eglurodd Ray Quant fod bwriad i osod riff ymhell o'r lan ger Borth. Ei phrif bwrpas fyddai diogelu'r arfordir. Byddai llawer o fanteision ychwanegol iddi e.e. bydd yn gweithredu fel riff artiffisial a denu pysgod a hefyd byddai'n rhoi toriad y feiston well i'r traeth (gyda'r gobaith y byddai'n denu mwy o dwristiaeth i'r ardal). Mae Cyngor Ceredigion wedi talu am astudiaeth dichonoldeb. Un o'r pwyntiau cyswllt ynglŷn â'r prosiect hwn yw'r Athro Kerry Black. Mae ef wedi dylunio riff artiffisial o'r blaen. Y syniad yw y bydd riff ymhell o'r lan yn disodli'r defnydd o greigiau caled a grwynau fel dulliau i amddiffyn yr arfordir. Dywedodd Ray Quant fod yr wybodaeth i gyd ganddo ar ddisg os oedd diddordeb gan unrhyw un.

Cwestiynau:

- Gofynnodd Mike Thrussell pa ddefnydd fydd yn cael ei ddefnyddio
 - o Dywedodd Ray Quant y byddai bagiau *geotec* yn cael eu llenwi gyda thywod.
- Dywedodd Mike Thrussell ei fod wedi cyflwyno cais i gael riff artiffisial flynyddoedd yn ôl i ehangu cynefin a chyfyngu treillio. Yr anhawster gyda hyn yw na ellir rhagweld symudiad y tywod ac felly os yw hyn yn cael ei rwystro mewn un lle bydd yn digwydd yn rhywle arall. Yna holodd Mike pa mor bell allan roeddent yn bwriadu gosod y riff.
 - o Dywedodd Ray Quant eu bod yn bwriadu ei gosod tua 400 - 500m oddi wrth y llinell isaf. Maent wedi gwneud model ohoni mewn gwahanol leoliadau allan yn y môr a'r pellaf allan yr aethant, y mwyaf pwerus oedd y don yn torri dros ben y riff.
- Holodd Mike Bowyer sut oedd riffiau artiffisial yn rhwystro tywod rhag casglu.
 - o Atebodd Mike Thrussell drwy ddweud nad ydynt yn gwneud hyn mewn gwirionedd a bod tywod yn medru mynd drwyddynt ac mewn rhai achosion defnyddir riffiau artiffisial i adeiladu traethau. Dywedodd Mike hefyd eu bod o fudd yn yr hirdymor ond mae anfanteision iddynt ac oherwydd hyn bydd angen ei gosod yn ofalus iawn. Yn yr achos yma, mae'n debyg mai Aberdyfi fydd y lle gaiff ei effeithio fwyaf. Bydd y riff artiffisial yn newid nodweddion ffisegol fel cerhyntau.

- Dywedodd Alf Bowen fod gwraig yn gwneud astudiaeth Doethuriaeth ym Mhrifysgol Bangor ar siltio yn aber y Ddyfi. Dywedodd Alf fod yr wybodaeth ar gael.

GWEITHRED : Alison i gysylltu â Ray Quant er mwyn cael copi o'r CD ar riff artiffisial a rhoi'r wybodaeth i'r Grŵp Cyswllt.

Alison i gysylltu ag Alf Bowen er mwyn cael copi o'r adroddiad ar siltio yn aber y Ddyfi a rhoi'r wybodaeth i'r Grŵp Cyswllt.

Effaith ar derfynau'r ACA – Mr Bill Bracewell a Mr Alf Bowen

Mae prosiect adfywio ar y gweill yn Aberdyfi er mwyn ceisio ehangu'r tymor ymwelwyr. Mae Aberdyfi yn ardal ag amgylchedd unigryw, mae'n cynnwys Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SSSI), ACA, gwarchodfa biosffer, RAMSAR ayb. Felly'r bwriad yw adeiladu canolfan ecoleg er mwyn dangos i bobl y fath amgylchedd arbennig sydd ar gael yn Aberdyfi. Byddai'r ganolfan hefyd yn cynnwys wal ddringo a byddai'r holl ganolfan yn cael ei hadeiladu o ddefnydd cynaliadwy. Bydd yn cael ei hadeiladu yn bennaf gydag addysg a thwristiaeth mewn golwg. Y safle arfaethedig fydd ym mhen draw'r maes parcio yn Aberdyfi. Mae terfyn yr SSSI a'r ACA yn cyrraedd at y maes parcio. Byddai'r ganolfan ecoleg yn cymryd lle maes chwarae plant a byddai'n ymestyn rywfaint i'r SSSI a'r ACA. Cafodd pensaer Canolfan Eden ei roi dan gontract i ddylunio'r ganolfan ecoleg (amcangyfrifir y gost yn £2.5 miliwn). Bydd yn rhaid adleoli man chwarae'r plant a bydd y ganolfan ecoleg angen 3-4 llathen o'r ACA ar gyfer yr adeilad. Syniad y man chwarae newydd yw cael strwythurau pren ar y tywod h.y. dim arwyneb caled. Holodd Bill Bracewell ac Alf Bowen pa effaith fyddai hyn yn ei gael ar yr ACA /a fyddent yn medru ei gyflawni/beth oedd yr ymateb cyffredinol i hyn? Daethant i'r casgliad wrth holi pobl am yr hyn yr oeddent yn ceisio'i gyflawni a cheisio dod i benderfyniad drwy bwysu a mesur y manteision a'r anfantaision.

Cwestiynau:

- Dywedodd Lucy y byddai'n gwneud ymdrech i ateb y cwestiynau oedd wedi eu rhoi ond gan nad oedd hi'n ymwneud yn bersonol â'r prosiect ni fedrai ateb popeth. Dywedodd Lucy fod swyddogaeth statudol gan CCGC a bod yn rhaid iddynt ddilyn y ddeddfwriaeth berthnasol does wahaniaeth os yw'r prosiect arfaethedig yn fawr neu'n fychan. Mae egwyddor y mater yn ddilys oherwydd ei fod yn arwynebedd mor fach, serch hynny, os bydd nifer o brosiectau bychan gallai'r effaith gynyddol fod yn fawr. Mae CCGC â diddordeb mewn bod yn gefnogol ond bydd yn rhaid iddynt edrych ar adeiladu ar yr ACA a sicrhau na fydd hyn yn effeithio'r ACA. Mae'r effeithiau tebygol yn dibynnu ar yr hyn gynhwysir yn y bwriad. Yr effaith mwyaf tebygol fydd symudiad gwaddodol. Mae'r aber yn sustem ddeinamig a bydd yn rhaid ystyried yr effeithiau hirdymor. Dywedodd Lucy y byddai'n rhaid iddi weld yr ardal benodol. Hefyd dywedodd Lucy y byddai'n rhaid i'r awdurdodau cynllunio gymryd i ystyriaeth sylwadau gan CCGC.
- Atebodd Bill Bracewell gan ddweud weithiau mae penderfyniadau afrealistig yn cael eu gwneud a dylai synnwyr cyffredin fodoli.
- Awgrymodd Caerwyn Roberts mai'r ffordd orau ymlaen oedd cael pobl ar eu hochr a dim i erlid pobl gyda llythyrau.

Difa'r "cwangos" – Mr Mike Parry

Gofynnodd Mike Parry i Lucy beth oedd dyfodol y CCGC.

Atebodd Lucy drwy ddatgan nad oedd yn sicr beth oedd y sefyllfa mewn perthynas â'r cyllidebu o flwyddyn i flwyddyn ond roedd y CCGC yn gorff cyhoeddus dan nawdd y cynulliad a bod gan y CCGC gyfrifoldebau statudol e.e.Deddf Cefn Gwlad a Hawliau Tramwy (CROW). Golyga hyn y byddai'n anodd dod a'r CCGC i mewn i'r cynulliad. Bydd staff yn cael eu hail sefydlu yn adeilad newydd y cynulliad yn Llandudno. Eglurodd Lucy bod y Rheoliadau Cynefinoedd angen corff cadwraeth (CCGC yw hwn). Mae'r potensial i CCGC fod yn fwy o sefydliad morwrol fyddai'n cysylltu â'r ICZM (Rheolaeth Integrig ar Barthau Arfordirol) a'r mesur morwrol.

Crybwyllodd Alf Bowen y rhyngweithio rhwng Iwerddon a Chymru drwy fidiau Interreg.

Crybwyllwyd hefyd fod y cynulliad wedi cymryd cynlluniau amaeth-amgylcheddol i mewn a bod hyn wedi bod yn newyddion drwg i APCE oherwydd cyn hyn, gallai ffermwyr ddod i mewn i swyddfeydd APCE ym Mhenrhyndeudraeth i drafod materion.

Gwobr John Mur – Mr Andy Hall

Eglurodd Andy Hall mai gwobr addysgol gydag elfennau cadwraeth yw Gwobr John Mur. Mae oddeutu 50 o ganolfannau awyr agored yn yr ardal sy'n darparu cyfleoedd i blant i ymweld â'r amgylchedd a chymryd rhan a sylweddoli eu lle o fewn yr amgylchedd. Maent yn ymgymryd â phrosiectau ffisegol megis codi sbwriel a chasglu cewyll cimychiaid (fydd wedyn yn cael eu rhoi'n ôl i'r pysgotwyr). Dywedodd Andy fod y prosiectau hyn yn gweithio'n eithaf da ond maent angen bod yn ymwybodol o faterion lleol.

Dywedodd Lucy y gallai'r Awdurdodau Perthnasol a'r Grŵp Cyswllt ddarparu mewnbwn defnyddiol ar faterion lleol.

Crybwyllodd Caerwyn Roberts fod y APCE wedi cyfrannu tuag at Wobr John Mur drwy'r gronfa datblygu cynaliadwy.

Cewyll cimychiaid wedi eu gadael –Mr Bill Miller-Jones & Materion Penodol Ms Alison Edwards

Eglurodd Bill Miller-Jones fod problem gyda chewyll cimychiaid o fewn yr ACA. Roedd Bill wedi sylwi ar y cewyll wrth blymio. Cafodd rhai eu cludo i ffwrdd gan gerhyntau neu fod y rhaff i'r bwi wedi ei dorri gan sgrw yrru cychod ayb. Gall y problemau achosir gan y cewyll hyn fod yn ddinistriol ac fe elwir hyn yn pysgota rhithiol h.y. bydd pysgod yn nofio i'r cawell ac ni fedrant ddianc, pan fyddant wedi marw bydd pysgod eraill yn cael eu denu a byddant hwy yn cael eu dal ac felly mae'r cylch yn parhau. Mae rhai gwledydd wedi sefydlu cynlluniau i oresgyn hyn drwy ddarparu clip rhad pydradwy i'r pysgotwyr eu gosod ar ddrws y trap. Bydd y clipiau wedyn yn rhydu mewn amser penodol a bydd y drws yn agor. Holodd Bill beth fyddai'r Grŵp Cyswllt yn medru gwneud i rwystro hyn.

Atebodd Alison fod hyn yn bwnc roedd hi eisiau ei godi (materion penodol). Byddai Alison yn hoffi gweld y Grŵp Cyswllt yn mynd i'r afael â materion tebyg i hwn drwy sefydlu grwpiau gweithio gydag aelodau sydd â diddordeb. Dywedodd Alison ei bod yn fodlon trefnu unrhyw gyfarfodydd fydd eu hangen ayb. Dywedodd Alison y byddai'n dymuno gweld y grwpiau hyn yn gweithio'n rhagweithiol iawn er mwyn datrys problemau fel hyn yn syth. Gofynnodd Alison os byddai unrhyw aelod sydd â diddordeb yn ei gweld ar ôl y cyfarfod hwn neu gysylltu yn nes ymlaen er mwyn gwneud trefniadau.

Holodd Lucy os oedd NW&NWSFC wedi gwneud unrhyw waith ar hyn. Atebodd Mike Parry fod cymdeithas y pysgotwyr wedi gwneud ymholiadau ac mae posibilrwydd y medrant ariannu'r prosiect. Mae wedi ei roi gerbron ers amser. .

Gwnaed y sylw nad yw'r rhan fwyaf o'r cewyll cimychiaid hyn wedi cael eu gadael ond eu colli – meant yn ddrud iawn ac ni fyddai pysgotwyr yn eu gadael.

Crybwyllwyd hefyd y byddai'n ddefnyddiol cael dull i adnabod y cewyll cimychiaid er mwyn adnabod cewyll anghyfreithlon. Byddai hyn hefyd yn helpu dychwelyd y cewyll i'w perchnogion.

Dywedodd Lucy bod posibilrwydd i annog plymwyr i bigo cewyll cimychiaid i fyny a'u dychwelyd, a byddai hyn yn lleihau'r drwgdeimlad rhwng plymwyr a physgotwyr.

GWEITHRED: **Aelodau o'r Grŵp Cyswllt sydd yn dymuno sefydlu gweithgor ar gyfer unrhyw fater penodol i gysylltu ag Alison.**

Grŵp Amgylchedd Sefydlog Gogledd Cymru (NWSEG) - Mr Rod Gritten

Eglurodd Rod fod difrod potensial i'r ACA gan arllwysiad olew damweiniol. Eglurodd Rod bod grŵp amgylchedd sefydlog wedi cael ei sefydlu a bod CCGC, APCE ac AA yn cydweithio ar ddarganfod atebion ar gyfer y byrdymor a'r hirdymor. Dywedodd Rod ei fod wedi synnu faint oedd wedi cael ei gyflawni gan gynnwys cynllun argyfwng a hefyd ymateb i adrawiad amgylcheddol yn yr hirdymor. Maent hefyd wedi adnabod pwy sydd ar gael a pha sgiliau sydd ganddynt. Nododd Rod fod y weithred hon ar ben y rhestr flaenoriaethau gan y Grŵp Cyswllt a Grŵp yr Awdurdodau Perthnasol.

Newid Hinsoddol – Mr Rod Gritten

Crybwyllodd Rod y gofynnwyd iddo baratoi seminar ar y pwnc yma. Nid oes amheuaeth y bydd newid hinsoddol yn digwydd, serch hynny, nid yw'n hysbys beth yw'r raddfa amser na maint yr effaith. Dim ond yr effaith gyffredinol sy'n hysbys e.e. bydd mwy o stormydd a byddant yn ddifrifol. Mae'r moroedd yn cynhesu ac rydym yn gweld pysgod dieithr yn ein dyfroedd. Nid ydym yn deall yn llawn beth fydd effaith y cynnydd yn lefel y moroedd, nid ydym yn gwybod hyd yn oed pa mor uchel fyddant yn codi. Yna dywedodd Rod ei bod yn bwysig edrych ar hyn a'i weld o safbwynt bositif, bydd hyn yn anorffod, felly pam na fedrwn weld y manteision.

Crybwyllwyd efallai y bydd rhai syniadau e.e. y ganolfan ecoleg ddim yn briodol mewn 20 mlynedd. Mae rhai yn rhagweld y bydd cynnydd o 80metr yn lefel y môr, ond nid ydynt yn sôn pryd y bydd hyn yn digwydd.

Dywedodd Alf Bowen mai Syr John Haughton oedd cadeirydd prosiect y ganolfan ecoleg ac ef hefyd sy'n rhoi cyngor i'r cynulliad ar newid hinsoddol.

Dywedodd Mike Bower fod darlithoedd cyhoeddus ym Mangor ar newid hinsoddol. Hefyd, dywedodd Mike fod astudiaethau wedi cymryd lle ym mae Lerpwl ac rydym yn gwybod fod lefel y môr wedi bod yn uwch yn y gorffennol nad yw heddiw felly nid ydym yn gwybod llawer amdano. Mae astudiaethau yn mynd ymlaen yn y coleg.

Gofynnwyd i Ron Gritten os fyddai'n medru dosbarthu'r papur roedd yn gweithio arno i aelodau'r Grŵp Cyswllt.

Dywedodd Lucy ei bod yn hoffi'r syniad o feddwl yn bositif yn enwedig mewn perthynas â phethau fel amddiffyn yr arfordir a bydd angen meddwl am opsiynau newydd.

Dywedodd Rod fod lefel y môr wedi codi yn hanesyddol ond yn y 100 mlynedd ddiwethaf mae wedi bod yn cynyddu ar gyfradd gyflymach a'r duedd gyffredinol yw bod lefelau yn codi.

Dywedodd Mike Bower byddai'n syniad cael cyfarfod neu gyflwyniad ar newid hinsoddol. Cytunodd y gweddill o'r Grŵp Cyswllt y byddent â diddordeb. Datganwyd ganddynt y byddai'n well ei gael yn fuan. Crybwyllwyd y byddai'n agored i awdurdodau eraill. Soniwyd am Blas Tan y Bwlch fel lleoliad addas. Dywedodd Alf Bowen y byddai Syr John Haughton yn siaradwr addas. Crybwyllodd Mike Bowyer ei fod yn adnabod rhywun a byddai'n rhoi'r manylion cyswllt i Alison.

GWEITHRED: **Alison i drefnu cyflwyniad ar newid yn yr hinsawdd.**
 Mike Bower i roi manylion cyswllt y rhai sydd yn gysylltiedig â newid
 hinsoddol i Alison.
 Rod i roi copi o'i seminar i Alison er mwyn iddi hi ei ddosbarthu.

Byrddau Dehongli – Ms Alison Edwards

Eglurodd Alison fod Andy Jeffery wedi cysylltu â hi yn holi os oedd yn bosibl cael byrddau dehongli ar gyfer yr ACA yn *Outward Bound* Cymru. Eglurodd Alison eu bod newydd gyflwyno bid Interreg ar

gyfer prosiect codi ymwybyddiaeth o'r enw 'O Dan y Môr a'i donnau' fydd yn cynnwys byrddau dehongli. Mae'r prosiect newydd sicrhau arian cyfatebol gan Gyngor Gwynedd - 25% o gostau'r prosiect. Y partner Interreg yw Cyngor Sir Fingal yn Iwerddon. Bydd y prosiect yn cynnwys prosiect theatr, byrddau dehongli, taflen am y traeth, ymchwil yn y gynulleidfa, arddangosfa symudol ar gyfer prosiect yr ifanc/ysgol, fideo danfor a swyddog prosiect. Bydd canlyniad y cais yn wybyddus erbyn mis Gorffennaf ac os bydd arian wedi'i sicrhau bydd y prosiect yn dechrau ym mis Medi ac yn mynd ymlaen hyd fis Mehefin 2008.

7. Diwedd y Cyfarfod & Dyddiad Y Cyfarfod Nesaf

Diolchodd Caerwyn Roberts i'r cyfieithydd Eluned Edwards ac i bawb am fod yn bresennol a'u cyfraniad yn ystod y noson. Dywedodd bod eitem chwech ar y rhaglen wedi bod o ddiddordeb.

Mae dyddiad y cyfarfod nesaf i'w gadarnhau ond mae'n debyg y bydd ym mis Medi